

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Історичний факультет
Кафедра всесвітньої історії та методик навчання

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В. о. завідувача кафедри

Л. Скрипник Олена СКРИПНИК

“08” серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Джерела та історіографія історії шляхти Правобережної України кінця XVIII – початку XX ст.»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Спеціальність 032 Історія та археологія

Освітньо-наукова програма Історія та археологія

Умань – 2022

Робоча програма «Джерела та історіографія історії поляків в Україні кінця XVIII – початку XX ст.» для здобувачів вищої освіти спеціальності 032 Історія та археологія.

Розробник:

кандидат історичних наук, професор Кривошея Ігор Іванович

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри

всесвітньої історії та методик навчання

Протокол № 1 від «08» серпня 2022 року

В. о. завідувача кафедри всесвітньої історії та методик навчання

 (Скрипник О. М.)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії історичного факультету

Протокол № 1 від «09» серпня 2022 року

Голова науково-методичної комісії історичного факультету

 (Тацієнко Н. Л.)

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» __ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» __ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» __ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» __ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	вибіркова	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	4 / 120	4 / 120
Курс	II	II
Семестр	3	3
Кількість змістових модулів із розподілом:	3	3
Обсяг кредитів	4	3
Обсяг годин, у тому числі:		
Аудиторні:		
Лекційні	32	10
Семінарські / Практичні	16	6
Лабораторні	16	4
Самостійна робота	-	-
Індивідуальні завдання	48	70
Індивідуальні завдання	40	40
Форма семестрового контролю	залік	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Джерела та історіографія історії поляків в Україні кінця XVIII – початку XX ст.» складена відповідно до освітньо-наукової програми «Історія та археологія». **Предмет** вивчає джерела та історіографію поляків в Україні, формує навички аспірантів працювати з джерелами, які ілюструють українсько-польські стосунки наприкінці XVIII – на початку XX ст., вміння працювати з науковими монографіями та статтями, використовувати та критично аналізувати концепції вчених.

Метою курсу є формування в аспірантів системних навичок та фахових вмінь комплексного аналізу джерел і наукової літератури, з метою відтворення цілісної картину українсько-польських взаємин.

3. Результати навчання за дисципліною

Загальні компетентності:

1. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері історії та/або археології на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.
2. Здатність працювати в міжнародному контексті.
3. Здатність до генерування нових складних ідей, аналізу та синтезу цілісних знань, володіння сучасною методологією.
4. Здатність до організації та проведення оригінальних наукових досліджень.
5. Здатність визначати рівень об'єктивності фактологічної основи в різних видах джерел і академічних текстів, встановлювати та оцінювати достовірність та репрезентативність інформації.

Програмні результатами навчання за ОП:

1. Використовувати сучасні теоретичні та методологічні досягнення історичної науки.
2. Виділяти невирішені проблеми та прогалини в історіографічному масиві.
3. Демонструвати результати власних наукових досліджень з історії та/або археології академічній спільноті.
4. Продувати нові ідеї і розв'язувати комплексні проблеми у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності.
5. Застосовувати сучасні методи пошуку, збору та обробки інформації в науковій та науково-педагогічній діяльності.
6. Здатність працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проєкти у сфері історії та/або археології з європейськими та євроатлантичними інституціями.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Інформаційний потенціал джерел дослідження історії поляків в Україні

Тема 1. Джерела з історії поляків від поділів Речі Посполитої і до повстання 1830 – 1831 рр.

Класифікація джерел. Опубліковані джерела: юридично-правові акти, списки шляхти, описи тощо.

Географія джерел. Ревізькі казки. Статистичні звіти. Інвентарі маєтків.

Гербівники. Метричні книги. Родовідні книги шляхти.

Особові фонди. Фонди магнатських родин.

Его-документи. Мемуари. Щоденники. Листи.

Тема 2. Джерела з історії Листопадового повстання

Класифікація джерел. Опубліковані джерела: юридично-правові акти, списки учасників, описи тощо.

Географія джерел. Слідчі справи. Ревізії справ дворянських зібрань. Діяльність Герольдії. Фонд Київського генерал-губернатора.

Періодична преса.

Его-документи. Мемуари. Щоденники. Листи.

Тема 3. Джерела з історії Січневого повстання

Класифікація джерел. Опубліковані джерела: юридично-правові акти, списки учасників, описи тощо.

Географія джерел. Слідчі справи.

Періодична преса.

Его-документи. Мемуари. Щоденники. Листи.

Тема 4. Джерела з історії поляків останньої третини XIX – початку XX ст.

Переписи населення 1897 та 1900 рр. Пам'ятні книги губерній. Адрес-календарі.

Періодична преса. Статистичні описи.

Класифікація джерел. Опубліковані джерела: юридично-правові акти.

Періодична преса. Особові фонди. Фонди магнатських родин.

Его-документи. Мемуари. Щоденники. Листи.

Змістовий модуль 2. Історіографія історії поляків в Україні

Тема 5. Історіографія історії поляків в Україні в першій половині XIX ст.

Інформаційний потенціал «Київської старовини», «Вісника Європи»

Аграрні відносини та землеволодіння (Даніель Бовуа, Роман Афтаназі, Тадеуш Епштейн, Богдан Гудь, Ігор Кривошея, Оксана Лобко)

Суспільна активність поляків в історіографії (Лев Баженов, Даніель Бовуа, Андреас Капелер, Богдан Гудь, Наталя Громакова, Валентина Шандра)

Соціальна декласація шляхти після Листопадового повстання (Даніель Бовуа, Сергій Лисенко, Євген Чернецький, Ігор Кривошея)

Культурне та релігійне життя: історіографічний аспект (Даніель Бовуа, Тадейш Епштейн, Лешек Заштовт, Любов Жванко, Андрій Сумишин, Оксана Лобко, Ігор Кривошея).

Тема 6. Історіографія історії поляків в Україні в другій половині XIX ст.

Інформаційний потенціал «Київської старовини», «Вісника Європи»

Аграрні відносини та землеволодіння (Даніель Бовуа, Роман Афтаназі, Тадеуш Епштейн, Надія Темірова, Богдан Гудь, Ігор Кривошея, Оксана Лобко)

Суспільна активність поляків в історіографії (Лев Баженов, Даніель Бовуа, Андреас Капелер, Богдан Гудь, Наталя Громакова)

Січневе повстання (Стефан Кеневич, Даніель Бовуа, Ігор Кривошея).

Культурне та релігійне життя: історіографічний аспект (Даніель Бовуа, Тадейш Епштейн, Лешек Заштовт, Любов Жванко, Андрій Сумишин, Оксана Лобко, Ігор Кривошея).

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усьо го	у тому числі					усьог о	у тому числі					
		л	п	л	інд	с. р.		л	п	лаб	ін д	с. р	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1. Інформаційний потенціал джерел дослідження історії поляків													
Тема 1. Джерела з історії поляків від поділів Речі посполитої і до повстання 1830 – 1831 рр.		2	2			7		2				9	
Тема 2. Джерела з історії Листопадового повстання		2	2			7						11	
Тема 3. Джерела з історії Січневого повстання		2	2			7		2				9	
Тема 4. Джерела з історії поляків останньої третини ХІХ – початку ХХ ст.		2	2			7		2				9	
Разом за ЗМ 1		8	8			28		4	2			38	
Змістовий модуль 2. Історіографія історії поляків в Україні													
Тема 5. Історіографія історії поляків в Україні в першій половині ХІХ ст.		4	4			10		2				16	
Тема 6. Історіографія історії поляків в Україні в другій половині ХІХ – початку ХХ ст		4	4			10		2				16	
<i>Усього годин</i>		8	8			20		2	2			32	
Модуль 2													
<i>ІНДЗ</i>				-	-	40	-		-	-	40		
<i>Усього годин</i>	120	16	16			40	48	120	6	4		40	70

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поділи Речі Посполитої та їх наслідки	2
2	Польські маєтки в першій третині ХІХ ст.	2
3	Національний рух: від масонів до політичних гуртків	2
4	Листопадове повстання 1830-1831 рр.: причини, хід, наслідки	2
5-6	Польське повстання 1863-1864 рр.: причини, хід, наслідки	4
7-8	Поляки в умовах модернізації життя (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.)	4
	Разом	16 год.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Вступ до курсу. Підготувати огляд основних історіографічних джерел курсу.	7
2.	«Волинські Афіни» – Кременецький ліцей	7
3.	Польські масони на українських землях у ХІХ ст.	7
4.	Декласація шляхти в Російській імперії (30-50-і рр. ХІХ ст.)	7
5.	Еволюція польського національного руху в 50-60-х рр. ХІХ ст.	10
6.	Поляки в економічному житті українських земель на початку ХХ ст.	10
	Разом	48

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) є видом позааудиторної індивідуальної роботи аспіранта навчально-дослідницького характеру.

Мета ІНДЗ. Самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

Зміст ІНДЗ. ІНДЗ – це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих у процесі лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять, охоплює декілька тем або зміст навчального курсу в цілому.

Структура ІНДЗ

Реферування монографій:

1. Бовуа Д. Трикутник Правобережжя. Царат, шляхта і народ. 1793-1914 рр. Київ: Кліо, 2020. 872 с.
2. Гудь Б. З історії етносоціальних конфліктів. Українці й поляки на Наддніпрянщині, Волині й у Східній Галичині в ХІХ – першій половині ХХ ст. Харків, 2018. 482 с.
3. Єршов В. Польська література Волині доби романтизму: генологія мемуаристичності. Житомир: «Полісся», 2008. 620 с.

Порядок подання та захист ІНДЗ

1. Звіт про виконання ІНДЗ подається у вигляді реферату (обсяг 15-20 друкованих сторінок)
2. ІНДЗ здається викладачу, який читає лекційний курс з даної дисципліни не пізніше ніж за тиждень до останнього семінарського заняття. Форма здачі завдання – співбесіда за темами реферованих статей.

3. Оцінка з ІНДЗ виставляється на заключному занятті з курсу за результатами співбесіди.
4. Оцінка за ІНДЗ є обов'язковим компонентом і враховується при виведенні підсумкової оцінки з навчального курсу.

10. Методи навчання

Лекції з використанням сучасних інформаційних технологій; семінарські заняття з використанням інтерактивних методів у процесі обговорення; виконання творчих завдань в ході підготовки ІНДЗ.

Методичне забезпечення: опорні конспекти лекцій; інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (ІКНМЗД); нормативні документи; посібник.

11. Методи контролю

Поточний контроль включає:

- контроль за систематичністю та активністю роботи на семінарських заняттях;
- контроль за рівнем засвоєння у вигляді контрольних завдань;
- контроль за виконанням ІНДЗ.

Підсумкова оцінка – сума балів за всі види роботи.

12. Критерії оцінювання

Оцінка «відмінно» (90-100 б.) ставиться за відповіді, які повно і правильно відображають всі аспекти проблеми сформульованої у запитаннях/проблемах. Зміст такої відповіді відображає глибокі теоретичні знання, правильне застосування їх на практиці. Відмінна відповідь передбачає вміння аналізувати ті чи інші події, вона логічно чітка, послідовна і аргументована. Автор такої відповіді володіє значним за обсягом понятійним апаратом.

Оцінка «добре» (75-89 б.) ставиться за відповіді, в яких правильно дано відповіді на всі запитання, показано достатньо ґрунтовні знання, але допущені незначні помилки. В цілому такі неточності не мають суттєвого впливу на повноту і правильність відповіді. Така робота своїм змістом відображає вміння логічно мислити, достатньо глибоко аналізувати, логічно обґрунтовувати власні твердження.

Оцінка «задовільно» (60-74 б.) ставиться за відповіді, на підґрунті аналізу яких можна зробити висновок про те, що студент в цілому орієнтується в проблемі, але водночас допускає ряд суттєвих неточностей. Зміст такої відповіді вказує на те, що її автор не володіє логічним мисленням, не може виконати глибокого аналізу проблеми сформульованої у питанні. Його понятійний апарат є обмеженим і поверховим.

Оцінка «незадовільно» (0-59 б.) ставиться за роботу, яка не дозволила студенту засвоїти базові матеріали курсу. Зміст відповідей не містить будь-якого аналізу проблеми сформульованої у запитанні. Відповідь не логічна і не послідовна. Аспірант зовсім не володіє категоріальним апаратом дисципліни. Аналіз таких відповідей переконує, що їх автор програмового матеріалу практично не засвоїв.

13. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне оцінювання і самостійна робота						ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2		20	100
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5-6	Т 7-8		
10	10	10	10	20	20		

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка в ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
75–81	C		
69–74	D	задовільно	
60–68	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Рекомендована література

Основна

1. Бовуа Д. Трикутник Правобережжя. Царат, шляхта і народ. 1793-1914 рр. Київ: Кліо, 2020. 872 с.
2. Гудь Б. З історії етносоціальних конфліктів. Українці й поляки на Наддніпрянщині, Волині й у Східній Галичині в ХІХ – першій половині ХХ ст. Харків, 2018. 482 с.
3. Василевський С. Життя польське у ХІХ столітті. К.: Темпора, 2015. 520 с.
4. Норман Д. Боже ігрище: історія Польщі / пер.з англ. П. Таращук. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2008. 1080 с.: іл.
5. Дильонгова Г. Історія Польщі 1795-1990 / пер. З пол. М. Кірсенка. К.: Вид. дім «Кієво-Могилянська академія», 2007. 239 с.
6. Зашкільняк Л.О., Крикун М.Г. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2002. 752 с.
7. Польща – нарис історії / за ред. В. Менджецького та Є. Брацисевича; пер. з польськ. І. Сварника. Варшава, 2015. 367 с.
8. Chwalba A. Historia Polska 1795-1918. Kraków, 2001. 672 s.

Допоміжна

1. Історія держави і права зарубіжних країн (Середні віки та ранній новий час): Навчальний посібник / За ред. проф. Б.Й.Тищика. – Львів: Світ, 2006. – 696 с. – С. 446-492.
2. Хрестоматія з історії західних та південних слов'ян (Том 2. Нова доба): навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів /за ред. В. І. Ярового. – К.: